UOT: 338.2

Nigar Lətif qızı HÜSEYNOVA
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, i.f.d.
e-mail: nigar777@hotmail.com
ORCİD 0000-0002-7940-8628
10.30546/4.71.73001.2024.020

MÜASİR ŞƏRAİTDƏ İNNOVASİYAYA ELMİ YANAŞMALARIN TƏKAMÜLÜ

Xülasə

Sosial inkişafı xarakterizə edərkən qloballaşma, interaktivlik və davamlı artım kimi anlayışlardan geniş istifadə olunur. Müasir inkişaf proseslərinin qiymətləndirilməsi üçün bu konsepsiyaların əhəmiyyətini nəzərə alaraq qeyd etmək lazımdır ki, onlar iqtisadi, sosial, siyasi və maliyyə meyillərinin yeni vəziyyətlərini tam xarakterizə edə bilmirlər. Sosial inkişafın yeni vəziyyətinin daha dəqiq təsviri “innovativ inkişaf” kimi iqtisadi kateqoriya ilə ifadə olunur. Bu kateqoriya akademik iqtisadçıların tədqiqatlarında geniş yer tapmışdır. Məqalədə innovasiyaya elmi yanaşmaların təkamül prosesi tədqiq edilir.

Məqsəd – mövcud şəraitdə innovasiya fəaliyyətinə yanaşmaların təhlil edilməsi və müəllifin mövqeyinin əsaslandırılmasıdır.

Metodologiya – tədqiqat işində iqtisadçı alimlərin innovasiya prosesinə yanaşmaları sistemli təhlil əsasında həyata keçirilmişdir.

Tədqiqatın nəticələri - Effektiv innovasiya sistemi dövlətə beynəlxalq münasibətlər sistemində öz statusunu müəyyən etməyə, habelə beynəlxalq əmək bölgüsündə öz yerini tutmağa imkan verəcək.

Elmi yenilik və tədqiqatın orijinallığı - İnnovasiya ayrı-ayrı innovasiya subyektlərinin təşəbbüsü ilə sərvət yaradılmasını təmin edən və intellektual aktivlər bazarını inkişaf etdirən, milli və xarici investorların bilik iqtisadiyyatına sərmayə axınını təmin edən alətdir.

Açar sözlər: innovasiya fəaliyyəti, təkamül, proses innovasiyası, effektiv innovasiya

Giriş

“İnnovasiya fəaliyyəti” terminin məzmununu başa düşmək, onun əsas xüsusiyyətlərini müəyyən etmək üçün əsas komponenti - innovasiyanı müəyyən etmək lazımdır. İnnovasiya – rasional təşkil olunmuş fəaliyyətin ənənəvi, arxaik, sənətkarlıq formasının yerdəyişməsi kimi başa düşülən yenilikdir [12, s. 265]. İnnovativ inkişaf ilk dəfə Qərbi Avropa mədəniyyətində yaranır. Başlanğıcda yenilik ənənəvi əsasların və qadağaların məhv edilməsi ilə bağlı idi və eyni zamanda insanın təbiətin yaratdığının əvəzinə daha yaxşı bir dünya qurmaq istəyini əks etdirirdi.

İnnovativ inkişafın əsası süni, rasional yaradılmışın təbii və irsi olanı üstələyə biləcəyi fərziyyəsidir.

O dövrün innovativ prosesi dünyanın müqəddəssizləşməsi və dünyanın yaradılış sirlərinə hörmətin aradan qalxması ilə ifadə olunur. İlkin olaraq innovasiyalar siyasi və sosial-mədəni inkişafa dolayı təsir göstərən texniki və iqtisadi sahələri əhatə edir. 20-ci əsrin əvvəllərinə qədər “texnologiya” anlayışı yalnız istehsal fəaliyyəti ilə əlaqəli idi. Buna görə də, amerikalı publisist D.Bell və fransız sosioloqu A.Turen öz əsərlərində istehsal sferası innovativ, qeyri-istehsal sferası isə ənənəvi xarakter daşıdığından, keçmiş cəmiyyətdən ikili mədəniyyət kimi çıxış etmişlər. Yeniliyin insan fəaliyyətinin bütün sahələrini əhatə etdiyi müasir cəmiyyətdə ikililiyin yoxa çıxmasını müşahidə etmək olar.

İnnovasiya fəaliyyətinin təkamülü

Orta əsrlərdə innovasiyanın təşəbbüskarları arasında idarəetmə və ticarətlə məşğul olan fərqli şəxslər, qruplar və qeyri-trivial icmaların nümayəndələri var idi. Onların yeniliyə hazır olmasının əsasını formalaşmış ənənələrə və normalara ayrı münasibət təşkil edirdi. O dövrdə innovativ fəaliyyət sosial-mədəni cinayətə bərabər tutulurdu. Qanuni innovativ fəaliyyət dövrü 17-19-cu

əsrlərdəki burjua inqilabları zamanı innovativ qrupların cəmiyyətdə aparıcı mövqelər qazanmasından sonra başladı.

Cəmiyyətin texniki, təşkilati, maliyyə və mədəni sahələrini əhatə edən 17-19-cu əsrlərdəki yeniliklər axını Avropanı dünya sivilizasiyasının mərkəzinə çevirdi. 17-19-cu əsrlərdə Avropada sənaye və nəqliyyatda baş verən inqilabi dəyişikliklərin əksəriyyətini təşkilati-texniki sahədəki yeniliklərə ixtisar etmək olar. Sənətkarlıq emalatxanaları sistemindən fabrik istehsalına keçid baş verdi.

Fabrik istehsalı və nəqliyyatında su və buxar gücündən istifadə (toxuculuq və metallurgiya istehsalında tətbiq olunan parovozlar, paroxodlar, buxar maşınları) və əsas konstruksiya materialları kimi polad və dəmirin inkişafı geniş vüsət aldı. Buxar maşınlarının istifadəsi fabriklərin yerləşdiyi yerə, onların planına və bir mühərriklə işləyən maşınların sayına təsir etdi. Beləliklə, elm mücərrəd və ülvi maraq xarakterini itirmiş və məqsədyönlü innovativ inkişaf alətinə çevrilmişdir. İnnovasiya nəzəriyyəsinin baniləri arasında ixtira və innovasiya dalğalarının yeni inkişaf dövrünə keçidi əvvəlcədən müəyyənləşdirdiyini irəli sürən N.D.Kondratyevin də xüsusi yeri var. N.D.Kondratyev müəyyən etdi ki, böyük bir dövrün yuxarı dalğası cəmiyyətin istehsal sektorunun fəaliyyəti üçün əsas şərtlərdə əhəmiyyətli dəyişikliklərlə başlayır. Mübadilə və istehsal texnologiyasındakı dərin dəyişikliklər əvvəlki ixtiraların və kəşflərin nəticəsidir [3, s. 320-321].

N.D.Kondratyev zəruri şərtləri də aydınlaşdırdı: elmi ixtiraların və kəşflərin mövcudluğu və istifadəsinin mümkünlüyü.

İnnovasiya nəzəriyyəsi Şumpeterin əsərlərində, 1939-cu ildə ikicildlik "Biznes dövrələri" monoqrafiyasında daha da inkişaf etdirilmişdir. Şumpeter innovasiyaya iqtisadi böhrandan çıxmaq vasitəsi kimi baxırdı. Onun fikrincə, innovasiya yeni məhsulların, istehsal üsullarının, bazarların, xammal mənbələrinin və təşkilati proseslərin tətbiqinə səbəb olan, artıq məlum olan amillərin yeni birləşmələri nəticəsində iqtisadi prosesdə baş verən dəyişikliklər nəticəsində böhrandan çıxmaq imkanıdır. Şumpeter innovasiyanın əsas qazanc mənbəyinə çevrilməli olduğunu deyərək, inkişaf olmadan mənfəətin, mənfəət olmadan isə inkişafın olmadığını diqqətə çatdırıb [13, s. 224].

Almaniyada 1975-ci ildə Q.Menşin "Texnoloji dalana dirəniş: İnnovasiya depressiyaya qalib gəlir" monoqrafiyası nəşr olundu və burada Kondratyev-Şumpeterin innovasiya nəzəriyyələri daha da inkişaf etdirildi.

Beləliklə, 20-ci əsrin ikinci yarısını innovasiya təcrübəsinin inkişafı kimi xarakterizə etmək olar. Yeni texnologiyaların və yeni bazarların kəşfində ixtisaslaşan vençur kapitalı təşkilatları yaranmağa başlayır. İstehsal sektoru ilə yanaşı, elmi-tədqiqat və təkmilləşdirmə sistemi sosial mühəndislik, texniki və istehsalat komplekslərini, gündəlik həyat, asudə vaxt və ünsiyyət sahələrini əhatə etməyə başlayır.

Hal-hazırda bu termin iqtisad elmində möhkəm şəkildə yerləşmişdir, lakin buna baxmayaraq, iqtisadçılar "innovasiya" anlayışını şərh etmək üçün müxtəlif variantlar təklif etdikləri üçün heç bir tərif almamışdır.

İnnovasiyanın ilk tərifləri texniki diqqətə əsaslanmış və bazarın tələblərinə cavab verən texnoloji ideya və ixtiraların yeniliyinə malik olan texnologiyada innovasiyalar kimi şərh edilmişdir. İnnovasiyanın obyektləri məhsullar, cihazlar, texnologiyalar, ixtiralar, elmi və sənaye sirləri idi [14, s.197].

Bir qədər sonra amerikalı iqtisadçı və sosioloq P.Drukerin sayəsində innovasiya yeni məhsul, xidmət, istehsal üsulu, təşkilati, maliyyə, tədqiqat, sosial, hüquqi və digər proseslərdə innovasiya kimi başa düşülməyə başlandı [1, s.17; 16, s.73].

Bu tərif elmi-texniki tərəqqinin mərhələləri üzrə innovasiyanı daha düzgün təsnif etməyə imkan verir. Texniki yeniliklərə xüsusiyyətləri yaxşılaşdırılmış məhsulların istehsalına aid olanlar daxil edilməyə başlandı. Texnoloji innovasiyaların yaranması malların istehsalının təkmilləşdirilmiş üsullarının istifadəsi ilə bağlıdır. Təchizat, istehsal, nəqliyyat və satışın optimal təşkili prosesində təşkilati və idarəetmə yenilikləri meydana çıxdı.

İnformasiya innovasiyasının vəzifələrinin dairəsi elmi, texniki və istehsalat fəaliyyəti sahələ-

rində informasiya axınlarının rasionallığı, etibarlılığı və səmərəliliyi ilə məhdudlaşır. Sosial innovasiyalar iş şəraitini yaxşılaşdırır, sığorta və səhiyyə, təhsil və mədəniyyət problemlərini həll edir [5, s. 52; 10, s.11].

Bütün innovasiya növləri bir-biri ilə sıx bağlıdır. İstehsal prosesinin məzmununa təsir edən texniki və texnoloji yeniliklər istehsalın təşkilində dəyişiklikləri tətbiq etməklə idarəetmə innovasiyalarının meydana çıxmasını təmin edir. Beləliklə, əksər alimlər innovasiyaların təkcə texniki və texnoloji deyil, həm də iqtisadi və sosial xarakter daşıması fikrini dəstəkləyirlər.

İqtisadiyyat elmi inkişaf etdikcə “innovasiya” anlayışının yeni şərhləri meydana çıxır. Macarıstanlı iqtisadçı B.Santo belə tərif verir: innovasiya ixtira və ideyaların praktiki istifadəsinə əsaslanaraq, məhsulların və texnologiyaların xassələrini təkmilləşdirən, həmçinin əlavə gəlir gətirən sosial, iqtisadi və texniki prosesdir [9, s.17]. Yu.P. Morozovun sözlərinə görə, innovasiya onun əsasını təşkil edən sosial, istehsal və iqtisadi potensialın inkişafı, istismarı və tükənməsini əhatə edən bir prosesdir [8, s. 25]. V.G. Medynsky və S.V. İldemenov innovasiyanı elmi tədqiqatlar və ya əvvəlki analoqlardan keyfiyyətcə fərqlənən kəşflər nəticəsində istehsal prosesinə daxil edilmiş obyekt hesab edirlər.

V.M. Konovalov innovasiyanı insanların praktik fəaliyyətində ictimai tanınmağa çalışan ideyaların, inkişafların, tədqiqatların və həllərin çevrilməsinin nəticəsi kimi görür [8, s.23]. V.V.Petrov “innovasiya” termininin mahiyyətini yeni məhsulların, texnologiyaların, xidmətlərin ilk tətbiqində, yəni yeni ideyaların, kəşflərin, ixtiraların və elmi nəticələrin kommersiya inkişafı kimi başa düşür [7, s.5].Elmi Tədqiqat və Statistika Mərkəzinin İnnovasiyalar üzrə komandasının rəyi belədir: innovasiya təşkilati, maliyyə, elmi tədqiqat və digər sferalara tətbiq edilən yeni məhsul (xidmət), istehsal üsulu, innovasiyadır ki, bu da öz fəaliyyətini təmin edə biləcək xərclərə qənaət etmək və ya belə qənaətə şərait yaratmaqdır” [4, s.4].

D.Messi, P. Quintas və D.Wild “innovasiya” termininin iki mənada işlənməsinə diqqət yetirirlər.

Birincisi, yeni məhsulların, proseslərin və ya sistemlərin istifadəsini təsvir edir. İkincisi, fəaliyyəti təsvir edir (tədqiqat, layihələndirmə, inkişaf və yeni məhsulların, proseslərin və ya sistemlərin istehsalı). Sonuncunun şərhi çox vaxt “innovasiya prosesi” termini ilə üst-üstə düşür [6, s.154].

İnnovasiyanın geniş başa düşülməsi həm nəzəri, həm də praktiki tətbiqdə narahatlıq yaradır, çünki tədqiqat obyektlərinin və aktiv innovativ fəaliyyət göstərən təsərrüfat subyektlərinin sərhədlərini aradan qaldırır. Buna görə də müəllif “innovasiya” terminə aydınlıq gətirməyi və onu “intellektual mülkiyyət” anlayışı ilə əlaqələndirməyi təklif edir. Bəzi alimlərin fikrincə, innovasiya əqli mülkiyyət obyekti olan elmi və elmi-texniki fəaliyyətin nəticəsidir. Alimlərin fikirlərinin müxtəlifliyi ona gətirib çıxarmışdır ki, tədqiqatın məqsədlərindən və təhlil obyektlərindən asılı olaraq “innovasiya” anlayışı ilə bağlı dörd əsas yanaşma müəyyən edilmişdir. Əsas yanaşmalar bunlardır:

1. obyekt - yenilik obyekt (məhsul, texnologiya, mexanizm, avadanlıq) kimi çıxış edir.

Bu yanaşmanın tərəfdarları aşağıdakı alimlərdir: V.G. Medınski, B.A. Reisberg, L.A. Skamay, R. Taker.

2. proses - innovasiya işlənib hazırlanması, həyata keçirilməsi, tətbiqi və kommersiyalaşdırılmasından ibarət proses kimi müəyyən edilir. Yeniliyin oxşar təriflərinə M. Porter, R. Foster, E. Mansfield, Br. Twiss, B. Santo, F. Valenta, F. Nixon, K. Freeman, S.V. Valdaytsev, V.N. Lapin, S.Yu. Qlazyev və başqalarının əsərlərində rast gəlinir.

3. effektiv - innovasiya bazarlara təqdim edilən yeni və ya təkmil məhsullarda, praktik fəaliyyətdə istifadə olunan yeni və ya təkmilləşdirilmiş texnoloji proseslərdə və ya sosial xidmətlərə yeni yanaşmalarda ifadə olunan innovativ fəaliyyətin nəticəsidir. Bu yanaşma S. Mendell, F. Jansen, D. Ennis, R. A. kimi iqtisadçıların əsərlərində müşahidə oluna bilər.

4. sistemli - innovasiya innovativ fəaliyyətin obyekti, prosesi və nəticəsi kimi şərh olunur.

Dördüncü yanaşmanın tərəfdarları arasında J. Şumpeter, V.A. Sarycheva, E.L. Barsukov, M.S. Oçkovskaya, İ.G. Səlimyanov, V.Yu. Tyurin və başqalarını vurğulamaq olar.

Beləliklə, hazırda alimlər innovasiya termininin təfsirinə dörd yanaşma müəyyən ediblər: birin-

cisi obyekt əsaslıdır, burada innovasiyalar obyektlərdir (məhsul, texnologiya, avadanlıq, mexanizm), ikincisi - prosesə əsaslanan innovasiyadır. innovasiyaların tətbiqinin dinamik prosesi hesab olunur, üçüncüdə - effektiv, innovasiya yaradıcı fəaliyyətin statik nəticəsidir, dördüncü yanaşma isə öz tərifində yuxarıda qeyd olunan üç yanaşmanı birləşdirən obyekt-prosesdir.

“Yenilik” termininin müxtəlif təfsirləri innovasiyanın mürəkkəb təbiətindən, onların tətbiqi üsullarının çoxşaxəliliyindən və müxtəlifliyindən danışır. Ümumiyyətlə, innovasiya əqli mülkiyyət obyekti olan intellektual məhsuldur. [11, s.42]

Yuxarıda təsvir edilən akademik iqtisadçıların bütün fikirlərinə əsaslanaraq, biz innovasiyanın əsas xüsusiyyətlərini qeyd edəcəyik.

Birincisi, innovasiya ətraf mühitin təsirlərinə cavabdır.

İkincisi, innovasiya dəyişikliklə eyniləşdirilir, ona görə də innovasiya fəaliyyətinin əsas funksiyası dəyişiklik funksiyası hesab edilməlidir.

Üçüncüsü, bir çox müəlliflər innovasiyaların yaradılması zamanı faydalı təsirin olduğunu qeyd etmişlər.

“İnnovasiya” anlayışının verilmiş müxtəlif şərhlərindən belə nəticəyə gələ bilərik ki, innovasiya mürəkkəb iqtisadi kateqoriyadır, onun məzmununu aydınlaşdırmaq üçün müəllif onun əsas xüsusiyyətlərini müəyyən etmişdir:

1) toplanmış biliklərdən onun bütün növ və formalarında istifadə etmək imkanı: gündəlik, elmi, praktiki, bədii, rasional, irrasional, şəxsi.

2) hər hansı istehsal, elmi, sosial, mədəni, siyasi, maliyyə və ya digər fəaliyyət obyektinin əvvəlki vəziyyətinin məqsədyönlü şəkildə dəyişdirilməsi

3) cəmiyyətin istənilən sahələrində, yəni sənaye, elmi, sosial, mədəni, siyasi, maliyyə və s. tətbiqi imkanları.

4) sahibkarlıq fəaliyyətinin effektini yaradan mənbə. Həm iqtisadi, həm də qeyri-iqtisadi baxımdan müsbət nəticə əldə etmək məqsədi ilə innovativ fəaliyyət həmişə həyata keçirilir.

5) bazar münasibətlərinin obyekti. İnnovasiya innovasiya bazarını formalaşdıraraq alqı-satqı obyekti kimi çıxış edə bilər.

6) mülkiyyət və sərəncam obyekti.

7) risklilik. İnnovativ fəaliyyətlər həyata keçirərkən həmişə gözlənilən gəlirin miqdarının çatışmazlığı və (və ya) qoyulmuş kapitalın itirilməsi ilə bağlı iqtisadi risk mövcuddur.

8) müvəqqəti müddət. İnnovasiyaların yaradılması ilə onların həyata keçirilməsindən gözlənilən effektin əldə edilməsi arasında müəyyən intervalla səciyyələnən vaxt fasiləsi mövcuddur.

9) likvidlik. Bütün yeniliklər, lazım gələrsə, real bazar dəyəri ilə həyata keçirilmək imkanına malikdir.

Yuxarıda göstərilən xüsusiyyətlərə əsaslanaraq, dissertasiya müəllifi innovasiyanı müsbət nəticə əldə etməyə səbəb olmaqla, onların əvvəlki vəziyyətini dəyişdirmək üçün cəmiyyətin bütün sahələrində müxtəlif növ və formalarda toplanmış biliklərin obyekt və proseslərə sərmayə edilməsi kimi başa düşür (iqtisadi və qeyri-iqtisadi), risk faktorları, vaxt və likvidlik ilə əlaqələndirilir. “İnnovasiya” termininin təfsir nəzəriyyələrinin təkamülü müxtəlif dövrlərdə alimlərin fikrincə innovasiya fəaliyyətinin komponentlərinin konseptual aparatında baş verən dəyişiklikləri təsvir edə bilər.

Müəllifin fikrincə, “innovasiya” anlayışının inkişafının sonrakı tendensiyası ondan ibarətdir ki, termin sadələşdiriləcək və ətraflı dəqiqləşdiriləcək, bununla əlaqədar konseptual aparatın terminoloji genişləndirilməsi mümkündür.

Konsepsiyanın qeyri-müəyyənliyi və onun özbaşına təfsiri innovativ layihələrin həyata keçirilməsi mərhələlərində maliyyələşdirmə və fayda təmin etmə proseslərini çətinləşdirir. Ona görə də innovasiya müəyyən fəaliyyət sahəsində qanunvericilik səviyyəsində təsbit edilmiş əqli mülkiyyətin nəticələri kimi başa düşüləcəkdir. İqtisad elminin innovasiya sahəsində inkişafı ona gətirib çıxarmışdır ki, tədqiqat praktikasında “innovasiya” sözündən törəmə terminlər, yəni “innovasiya prosesi” və “innovasiya fəaliyyəti” terminlərindən istifadə olunur.

İnnovasiya prosesi innovasiyaların inkişafı və yaradılması prosesinə aiddir[14, s.197].

İnnovasiya fəaliyyəti sosial həyatda və insan fəaliyyətində tədqiqat və elmi-texniki fəaliyyətin nəticələrinin kommersiyalaşdırılması prosesidir. Bu tərifdə innovativ fəaliyyətin bazar xarakteri aydın görünür, çünki o, innovativ məhsulun satışından gəlir əldə etməyi nəzərdə tutur [2, s.8].

Həmçinin innovasiya fəaliyyəti başa çatmış elmi tədqiqatların və elmi-texniki nailiyyətlərin işlənib hazırlanması və həyata keçirilməsinə yönəldilmiş, əvvəllər praktikada istifadə olunmamış bir prosesdir [15, s.7].

Beləliklə, V.Yu. Tyurina innovasiya fəaliyyətinin aşağıdakı tərifini təklif edir: əsas məqsədi fundamental və tətbiqi tədqiqatlar prosesində yaradılmış innovasiyaların ictimai praktikada tətbiqi olan fəaliyyətdir. Hüquqi və fiziki şəxslər əqli mülkiyyətə aid olan və mühafizə sənədləri (patent, lisenziya, müəlliflik hüququ şəhadətnaməsi, təhvil və ya təhvil müqaviləsi) ilə təmin edilmiş obyektlərdən istifadə etdikdə öz fəaliyyətlərini innovativ hesab edə bilərlər[14, s. 47].

İnnovasiya proseslərinin təkamül yolu ilə inkişafı innovasiya fəaliyyətinin ixtisaslaşdırılmış subyektlərinin (innovasiya və texnologiya mərkəzi, texnopark, kiçik innovasiya təşkilatı və s.) və innovasiya infrastrukturunun yaradılmasına və fəaliyyət göstərməsinə səbəb olmuşdur.

İnnovasiyaların yaradılmasına marketinq tədqiqatları, elmi-texniki xidmətlər, biznes planın hazırlanması, innovasiyaların səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi, elmi kadrların yenidən hazırlanması, maliyyə resursları ilə təmin edilməsi, istehsalata daxil edilməsi, sonradan bazarda satışı və utilizasiyası ilə bağlı tədbirlər daxildir. Yuxarıda göstərilən bütün tədbirlər ardıcıl innovasiya prosesinin elementləridir. Beləliklə, innovasiya prosesi dedikdə, innovasiya fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı hadisələrin ardıcıl zəncirini başa düşürük.

Elm və texnika sahəsində dövlət orqanlarının məqsədləri, istiqamətləri, fəaliyyət formaları baxımından elmi-texniki fəaliyyətə dövlətin münasibəti dövlətin elmi-texniki siyasətində öz əksini tapır.

Nəticə

Beləliklə, qeyd edək ki, innovasiya həm statikada - yaradıcı fəaliyyətin obyekti və nəticəsi, həm də dinamikada innovasiyaların tətbiqi prosesi şəklində hərtərəfli nəzərdən keçirilir. İnnovasiyaların yaradılması və həyata keçirilməsi ilə bağlı hadisələrin ardıcıl silsiləsi vahid innovasiya prosesini təşkil edir.

Hazırda innovasiya fəaliyyəti dünya iqtisadiyyatının hərəkətverici qüvvəsidir, ona görə də dövlətin milli rifahı effektiv milli innovasiya sisteminə əsaslanan həyata keçirilən innovasiya strategiyasından asılıdır. Effektiv innovasiya sistemi dövlətə beynəlxalq münasibətlər sistemində öz statusunu müəyyən etməyə, habelə beynəlxalq əmək bölgüsündə öz yerini tutmağa imkan verəcək. İnnovasiya ayrı-ayrı innovasiya subyektlərinin təşəbbüsü ilə sərvət yaradılmasını təmin edən və intellektual aktivlər bazarını inkişaf etdirən, milli və xarici investorların bilik iqtisadiyyatına sərmayə axınını təmin edən alətdir.

ƏDƏBİYYAT:

1. Drucker, P. Effektiv idarəetmə. İqtisadi problemlər və optimal həll yolları: trans. ingilis dilindən / red. M. Kotelnikova. - M.:, 1988. - 288 s.
2. Jurin, V.K. İnnovasiyaların idarə edilməsində əqli mülkiyyət obyektlərinin qiymətləndirilməsi: referat. dis..cand. ekon. Elmlər: 08.00.05 / V.K. Jurin. - Saratov, 2003. - 19 s.
3. Kondratyev, N.D. Konyunkturanın böyük dövrləri və uzaqgörənlik nəzəriyyəsi / N.D. Kondratyev. - M.: İqtisadiyyat, 2002. - 321 s.
4. Kateshova, M., Kvashnin, A. Texnologiyanın kommersiyalaşdırılması layihələrini necə təşviq etmək olar: bir sıra üsullar. “Texnologiyaların kommersiyalaşdırılması mərkəzləri üçün praktiki bələdçi”. 2014. http://www.sci-innov.ru/comtech/materials/?page=3. 7.
5. Lynnik, N.V. İnnovasiyaların hüquqi tənzimlənməsi sisteminin yaradılmasına doğru / N.V. Lynnik //Rusiya İqtisadiyyat Jurnalı. - 1993.- No 2.- S.48-58.

6. Messi, D., Quintas, P., Wild, D. İnnovasiyanın xətti modeli: müsbət və mənfi cəhətləri. Texnologiya transferi və innovasiyaların effektiv tətbiqi / D. Messi, P. Quintas, D. Wild. - M.: ANKh, 1999. - 296 s.
7. Petrov, V.V. İnnovativ idarəetmə: modul 5. / V.V. Petrov. - Saratov: Saratov Dövlət Texniki Universiteti, 2004. - 224 s.
8. Plotnikov, A.P. Maşınqayırma müəssisələrinin innovativ inkişafının idarə edilməsi (nəzəriyyə, metodologiya): dis. ... İqtisad elmləri doktoru Elmlər: 08.00.05. / A.P. Plotnikov. - Samara, 2009. - 299 s.
9. Santo, B. İnnovasiya iqtisadi inkişafın vasitəsi kimi: trans. macar dilindən / B.Santo. - M.: Tərəqqi, 1990. - 321 s.
10. Twiss, B. Elmi-texniki innovasiyaların idarə edilməsi / B. Twiss. - M.: İqtisadiyyat, 1989. - 193 s.
11. Tyurina, V.Yu. Universitet komplekslərinin innovasiya proseslərinin və əqli mülkiyyətin idarə edilməsi: dis. ... İqtisad elmləri doktoru: 08.00.05. / V.Yu. Tyurin. - Saratov, 2005. -365 s.
12. Fəlsəfə: ensiklopedik lüğət / red. A.A. İvina. - M.: Qardariki, 2004. – 1072 s.
13. Şumpeter, J. İqtisadi inkişaf nəzəriyyəsi / J. Şumpeter. - M.: Tərəqqi, 1982. - 524 s.
14. İnformasiya iqtisadiyyatı: dərslik / red. V.V. Qluxova, S.B. Korobko, T.V.Marinina. - Sankt-Peterburq: Peter, 2003.- 197 s.
15. Yankovski, K.P. İnnovativ sahibkarlığa giriş / K.P. Yankovski. - Sankt-Peterburq: Peter, 2004. - 188 s.
16. 16.194. Lemerl, P. İnnovasiya siyasəti. Trendlər və perspektivlər (OECD) / P. Lemerl 1982. P.II.

Нигяр Лятиф кызы Гусейнова
Азербайджанский Государственный
Экономический Университет

Эволюция научных подходов к инновации в современных условиях

Резюме

При характеристике развития общества широко используются понятия устойчивый рост, глобализация. Учитывая важность оценки этих концепций нужно отметить, что они не смогут характеризовать ситуации, связанные с экономическими, социальными, а также финансовыми тенденциями. Более подробную характеристику развития общества дает категория “инновационное развитие”. В статье эта категория нашла широкое место.Здесь анализируя подход ученых-экономистов, исследован эволюционный процесс научных подходов к инновациям.

Цель – проанализировать подходы к инновационной деятельности в современных условиях и обосновать позицию автора.

Методология – подход экономистов к инновационному процессу в исследовательской работе осуществлялся на основе системного анализа.

Результаты исследования - Эффективная инновационная система позволит государству определить свой статус в системе международных отношений, а также занять свое место в международном разделении труда.

Научная инновация и оригинальность исследований. Инновации – это инструмент, обеспечивающий создание богатства по инициативе отдельных инновационных субъектов и развивающий рынок интеллектуальных активов, обеспечивающий приток инвестиций национальных и иностранных инвесторов в экономику знаний.

Ключевые слова: инновационная деятельность, эволюция, процессные инновации, эффективные инновации.

Nigar Latif Huseynova
Azerbaijan State University of Economics, PhD in economics

Evolution of scientific approaches to innovation in modern conditions

Summary

When characterizing social development, concepts such as globalization, interactivity and sustainable growth are widely used. Considering the importance of these concepts for the assessment of modern development processes, it should be noted that they cannot fully characterize the new situations of economic, social, political and financial trends. A more accurate description of the new state of social development is expressed by the economic category “innovative development”. This category has found a wide place in the researches of academic economists. The evolutionary process of scientific approaches to innovation is studied in the article.

The goal is to analyze the approaches to innovation activity in the current conditions and justify the author's position.

Methodology - the approach of economists to the innovation process in the research work was carried out on the basis of systematic analysis.

Research results - An effective innovation system will allow the state to determine its status in the system of international relations, as well as take its place in the international division of labor.

Scientific innovation and originality of research - Innovation is a tool that ensures the creation of wealth by the initiative of individual innovation subjects and develops the market of intellectual assets, ensuring the flow of investments from national and foreign investors to the knowledge economy.

Key words: innovation activity, evolution, process innovation, effective innovation.